

ten ²⁹), en hun relaties met de clientèle van de onderliggende, de oranjegezinde factie, zijn meer dan eens aanwijsbaar. Een Engelse koopman houdt de Rotterdammers voor dat men, als men de Prins vrij spel geeft, met Engeland gemakkelijk vrede hebben kan ³⁰). En midden in de chaos van opgelaaide hartstocht, op 7 juli, stapte Johan Kievit, zich tooiend met het predicaat sir, maar nog een even bedenkelijk sujet als hij was in de dagen toen zijn medeplichtigheid aan Buat's pro-Engels verraad hem dwong in ballingschap te gaan, in Rotterdam aan wal, luid toegejuicht door de oranjegezinde menigte ³¹). De bij verstek veroordeelde ex-regent die hier zijn contacten had aangehouden vormde natuurlijk nog een omstandigheid te meer waardoor sinds jaren de partijtegenstelling in Rotterdam levendig was gebleven.

Eveneens bijzonder fel waren in Rotterdam de kerkelijke tegenstellingen. Al sinds jaren was een deel van de heersende vroedschapsmeerderheid zo openlijk remonstrantsgezind dat de tegenstanders in pamfletten hoonden dat de arminiaanse kerk ook herenbanken had en dat je de heren 's zondags daarin vinden kon ook ³²). En de sympathieën van enkele regenten voor het collegiantisme gaven de felle gereformeerden grif beschuldigingen van socinianisme in de mond en in de pen ³³). En dat een enkele gereformeerde uit die heersende regentenmeerderheid zich leende voor de functie van commissaris-politiek in de kerkeraad, de functie van 'kercke-plager', zoals een orangistisch pamflet ³⁴) het noemde, maakte de verontwaardiging in die kring nog groter.

Enkele predikanten van de publieke kerk lieten zich in de politieke strijd niet onbetuigd. De schrijver van het Waaragtig Verhaal zegt dat de leraars van de gereformeerde gemeente zich in het rampjaar meer gedroegen als rovers van Tunis en Algiers dan als Christenen ³⁵), omdat door hun agitatie van de kansel af de regenten waren beroofd van de ambten die ze immers als hun bezit beschouwden. Met een predikant in de stad als Ds. Borstius – die eerder, in Dordt, al moeilijkheden had gehad met de vader van Raadpensionaris De Witt ³⁶) – was dat dan ook niet zo verwonderlijk. Het aan Borstius toegeschreven pamflet 'Verscheyde Consideratiën' ³⁷), Engelsgezind, oranjegezind en fel gereformeerd, sprak er van dat een Rotterdams burgemeester de burgers honden genoemd had en dat de man evenveel geloof hechtte aan Uilenspiegel als aan Mozes. Van dit pamflet werd – in een ander ³⁸) – gezegd dat